

Kommunal planstrategi 2024-2027

Hemnes kommune
Skaper glede mellom smul sjø og evig snø

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Modell av plansystemet	4
Overordnede føringer	4
FNs bærekraftsmål	5
Nasjonale forventninger	6
Regionale føringer og planer	6
Medvirkning	7
Kunnskapsgrunnlag som utgangspunkt for prioriteringer av planstrategien	7
Økonomi og demografi	7
Administrasjon	8
Heles og omsorg.....	8
Oppvekst og familie	8
Samfunn	9
Teknisk.....	9
Næring.....	9
Kultur	9
Folkehelse	10
Klima, miljø og bærekraft	10
Hemnes kommune som arbeidsgiver	10
Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel	11
Samisk kultur	11
Tabell planverk til planstrategi Hemnes kommune 2024-2027	11

Innledning

Kommunal planstrategi er et verktøy i plan- og bygningsloven som ble innført i 2011. I henhold til den statlige veilederen for planstrategi er formålet å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for en ønsket utvikling i kommunen. Planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig. Det er likevel viktig at planer er oppdaterte og møter fremtidens behov.

§ 10-1 i plan- og bygningsloven omhandler kommunal planstrategi og sier følgende:

«Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

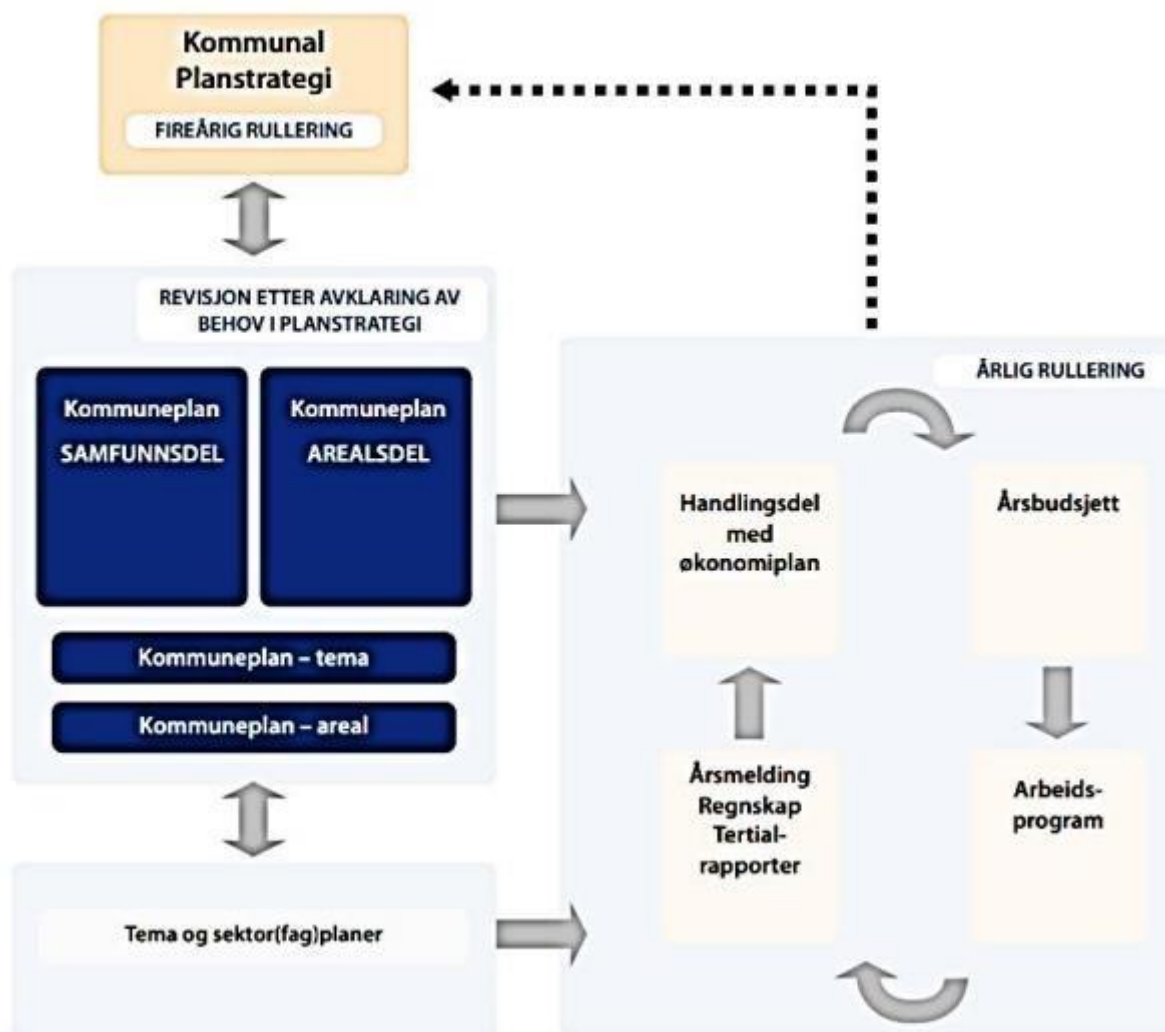
Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. [kapittel 11](#).»

Det er viktig å merke seg at planstrategien ikke har noen direkte rettsvirkning, men er kun retningsgivende for kommunens planlegging. Det kan ikke fremmes innsigelse mot kommunal planstrategi.

Modell av plansystemet

Figur: Det kommunale plansystemet. Kilde: Miljøverndepartementet

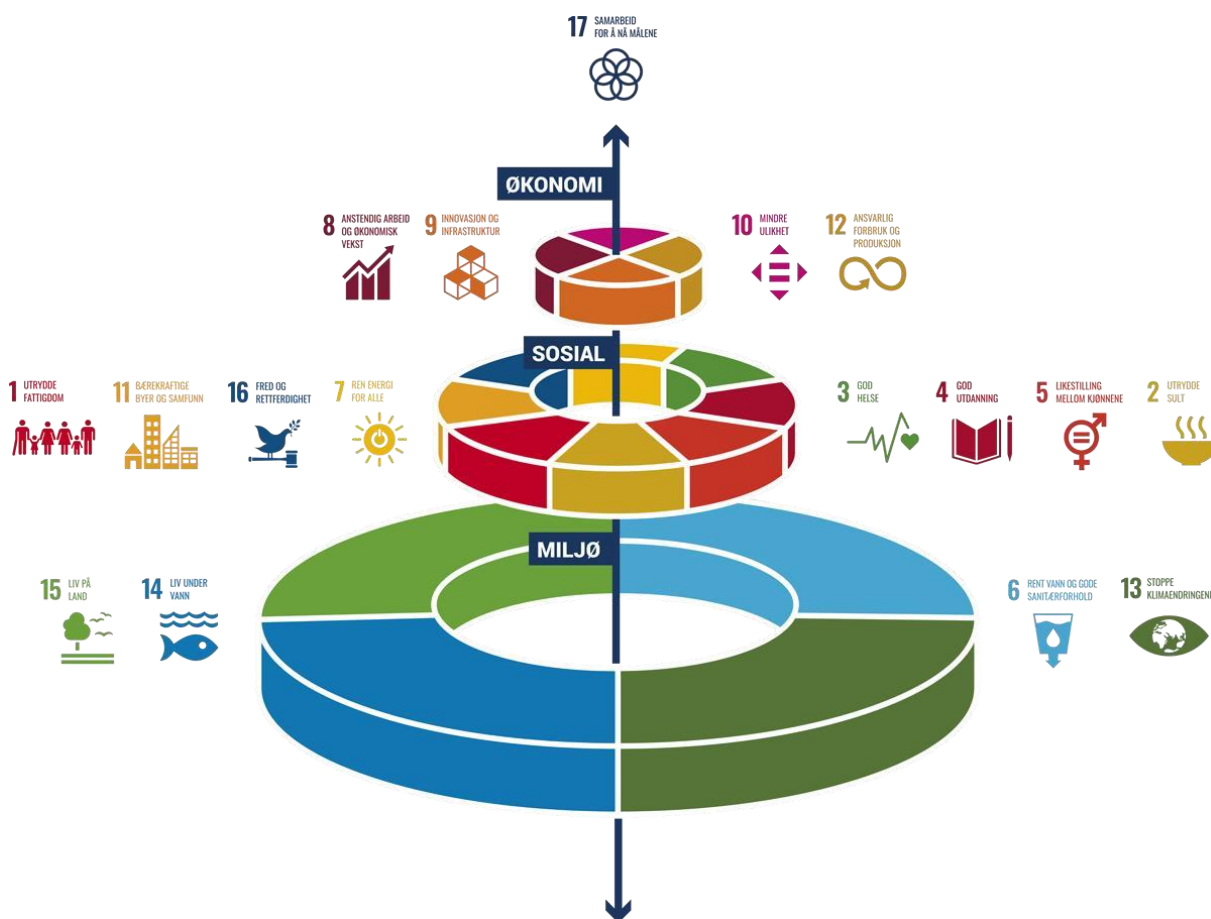
Overordnede føringer

Lower and higher authorities' guidelines lay a good part of the premises for content and working method for municipal planning strategy and for development of municipal plan framework for other.

FNs bærekraftsmål

I 2015 vedtok FNs høynivåforum for bærekraftig utvikling (HLPF) 17 mål for bærekraft. De 17 bærekraftmålene er fordelt utover tre kategorier; økonomi, sosial og miljø. Bærekraftmålene er videre utdypet i rundt 110 underordnede mål. Enkelte av de underordnede målene er ytterligere detaljert med egne målformuleringer. Bærekraftmålene er et felles, globalt vegkart i arbeidet for å utrydde ekstrem fattigdom, samtidig som en ivaretar jordens bæreevne samt fremmer velstand, fred og rettferdighet. Norge har sluttet seg til bærekraftmålene og bestemt at de skal legges til grunn i planleggingen. De skal være det politiske hovedgrunnlaget for å ta tak i utfordringene i verden og i Norge. Bærekraftmålene vil derfor være grunnlaget for planstrategien på samme måte som de vil være det i kommuneplanens samfunnsdel.

Figur: De tre dimensjonene/kategoriene av bærekraftmålene. Kilde: Forskningsrådet

Nasjonale forventninger

Hvert fjerde år skal regjeringen utarbeide nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. De nasjonale forventningene har som hensikt å fremme en bærekraftig utvikling igjennom felles, retningsgivende målsettinger for stat, fylke og kommune.

«Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027» er utarbeidet av Kommunal- og distriktsdepartementet, og ble vedtatt ved kongelig resolusjon 20.06.2023. Dokumentet inneholder totalt 72 separate forventninger innenfor følgende fem hovedtema:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskapning
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Som i forrige versjon av dokumentet, er det et særlig fokus på at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i planleggingen. Dette fremgår av følgende formulering: «Regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunene legger bærekraftmålene, de nasjonale klima- og miljømålene og lokalt folkestyre til grunn for samfunns- og arealplanleggingen, og legger til rette for trygge, bærekraftige og levende lokalsamfunn i hele landet.»

Regionale føringer og planer

Nordland fylkeskommune skal inneha en ledende rolle for utviklinga i Nordland. Gjennom sitt planverk viser de ønsket vei for Nordland som fylke og legger en del føringer for kommunene. Følgende planer bør være betydningsfulle i Hemnes kommune sin planlegging:

- Regional planstrategi 2024-2028
- Fylkesplanens arealpolitiske retningslinjer
- Regional plan for klima og miljø
- Regional transportplan
- Regional plan for vannforvaltning

Medvirkning

I prosessen med utarbeidelse av planstrategien har hovedutvalgene og andre politiske underutvalg fått en orientering om arbeidet og dermed også fått mulighet til å komme med innspill før forslaget ble lagt ut offentlig i 30 dager.

Utarbeidelse av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel har inneholdt involvering av innbyggerne og det politiske miljøet. Planstrategi og planprogram for kommuneplanenes samfunnsdel henger nøye sammen, så et arbeid utført i forbindelse med planprogrammet vil også ha betydning for planstrategien. Gjennom høringsuttalelser på planprogrammet har det også kommet innspill fra statsforvalter og fylkeskommunen som har hatt betydning for utarbeidelse av planstrategien.

Utkastet til planstrategi har ligget ute til offentlig ettersyn i 30 dager. Da ble regionale og statlige myndigheter, samt nabokommunene, bedt spesifikt om å uttale seg.

Kunnskapsgrunnlag som utgangspunkt for prioriteringer av planstrategien

Som et forberedende arbeid til prosessen med å utarbeide kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel har det blitt laget et kunnskapsgrunnlag for kommunen. Kunnskapsgrunnlaget med vedlegg finner man på kommunens hjemmesider ved å benytte linken: [Hemnes som egen kommune også i fremtiden - Hemnes kommune](#)

Her vil kun et kort sammendrag med utfordringer som har betydning for planstrategien beskrives.

Økonomi og demografi

Hemnes kommune har et godt økonomisk utgangspunkt. Kommunale ekstraintekter med utgangspunkt i kraftproduksjon gjør at kommunen har et driftsbudsjett som er ca. 20% høyere enn det statlige bevilgninger og ordinære skatter skulle tilsi.

Utfordringsbildet i tiden fremover tegner likevel et bilde som gjør at kommunen må prioritere annerledes og strengere enn det som hittil har vært tilfelle.

De demografiske utfordringene, hvor fremtidsbildet viser sterk økning i antall eldre og sterk nedgang i antall unge i tillegg til enn generell nedgang i antall innbyggere, er en viktig faktor.

Kommunens gjeldsbyrde er også betydelig og det er nødvendig med god økonomistyring for å håndtere den.

Administrasjon

Hemnes kommune er en relativt liten kommune med en relativt liten administrasjon. Flere og flere oppgaver fra sentrale myndigheter og lovverk er utfordrende å håndtere. Ved sykdom eller uforutsette hendelser vil det kunne bety utfordringer med å utføre alle oppgaver og tjenester som administrasjonene skal gjennomføre.

Beredskap ligge også innunder administrasjonen, noe som utfordrer kapasiteten ytterligere.

Heles og omsorg

Hemnes kommune tilbyr mange og omfangsrike tjenester. En utredning av tjenestetilbudet i 2024 viser imidlertid at tilbudet ikke er bærekraftig i fremtiden. Med de antatte demografiske utfordringene vil Hemnes kommune om 10 år få en utgiftsøkning på 41 millioner kroner, ha behov for 23 nye sykehjemsplasser og ha behov for 36 nye årsverk med helsefaglig kompetanse hvis kommunene drifter enheten slik det gjøres i dag. Det er m.a.o. store behov for omprioriteringer i struktur, budsjetter og tjenestetilbud. Det vurderes som nødvendig med en kommuneplan for helse og omsorg i tillegg til noen delplaner.

Oppvekst og familie

Tjenesteområdet er omfangsrik og inneholder underenhetene «Barn og oppvekst» og «Opplæring og kultur». Flyktningetjenesten er tenkt lagt til enhet Oppvekst og familie.

Både skoler og barnehager er lokalisert på hvert tettsted. Det betyr kort vei til skole og barnehage for mange, samtidig som det medfører mange bygg og store areal som skal vedlikeholdes. Det krever samtidig mange ansatte for å fylle alle funksjoner hos alle enheter.

De demografiske framskrivingene viser en sterk nedgang i barn og unge. Det vil kunne gi utfordringer i tiden fremover.

Tjenesteområdet har også en familieenhet og barnevern. Det jobbes med oppfyllelse av barnevernsreformen/oppvekstreformen.

Både elevundersøkelsen, nasjonale prøver, grunnskolepoengsum og undersøkelsen Ungdata, viser at det er utfordringer med å nå målene kommunen har om å være en kommune med spesielt gode oppvekstsvilkår.

Det vurderes som nødvendig med en kommuneplan for oppvekst og familie i tillegg til noen delplaner

Samfunn

Teknisk

Enhet for tekniske tjenester har et stort ansvarsområde som er kritisk for drift av hele kommunen. Det krever god bemanning og god fagkompetanse.

Noen utfordringer for teknisk er:

- Drift og vedlikehold av kommunale bygg. Hemnes har mer areal enn gjennomsnittet i Norge og i kostragruppen. Det er kostbart å drifte og vedlikeholde. Vedlikehold har over år vært mindre prioritert enn anbefalt, og det ble i 2021 beregnet et vedlikeholdsetterslep på ca. 330 millioner kroner.
- Drift og vedlikehold av kommunale veier.
- Kompetansen til mange av arbeidstakerne er fagspesifikk og ofte ettertraktet av privat næringsliv. Teknisk har utfordringer med hyppige utskiftninger i arbeidsstokken.
- Mange lovkrav som ofte er knyttet til klima, miljø og bærekraft. Dette er kritiske oppgaver, som vil ha stor betydning hvis kommunen ikke klarer å dekke lovkravene.

Teknisk har et omfangsrikt planverk hvor kommuneplanens arealdel, inkludert et arealregnskap, vurderes som nødvendig å revidere. Mange delplaner er også vurdert som nødvendige å revidere eller produsere på nytt.

Næring

Hemnes kommune har lav arbeidsledighet, men veldig mange av kommunens arbeidsføre innbyggere må pendel ut av kommunen for å få arbeid. I 2022 var det 805 personer som drev arbeidspendling ut av kommunen. Hemnes har de siste årene hatt en stor nedgang i antall arbeidsplasser. To av de største bedriftene i kommunen ble nedlagt i 2023. Hemnes kommune er nå deltaker i et regionalt omstillingsprosjekt over 6 år. Det tilføres 6 millioner kroner fra overordnede myndigheter hvert år disse 6 årene. Det er laget en omstillingsplan for næringslivet med tydelige utviklingsmål. Det vil i tillegg være behov for å revidere næringsstrategiene til kommunene eller lage en egen næringsplan.

Kultur

Hemnes kommune blir ofte betraktet som en kulturkommune, men det har likevel vært knapt med administrative ressurser til å jobbe med kultur. Det har bedret seg det siste året gjennom en prosjektstilling. De som jobber i kulturfeltet er spredt over flere enheter, så det kan være utfordrende å få et samordnet kulturarbeid i kommunen. Kulturskolen driftes godt, men den mangler egne lokaler tilpasset formålet. Store deler av kulturtilbudet finnes i dag takket være

frivillig innsats fra lag og foreninger, både innen idrett og kultur. Det er behov for en kulturplan i Hemnes, i tillegg til en ny plan for frivillighet.

Folkehelse

I tiden fremover vil Hemnes få flere eldre og færre unge. Det vil påvirke folkehelsen og gi større utfordringer.

Oppvekst og levevilkårene vises gjennom folkehelseprofilen og oppvekstprofilen til kommunen. Der finner vi positive trekk som f.eks. lavere andel med lavinntekt enn landet, samt lavere andel høy gjeldsgrad enn landet og fylket. Men vi finner også negative trekk som lavere andel av befolkningen med videregående skole eller høyere utdanning enn landet og mange som trenger stønad til livsopphold. Helsetilstanden viser også utfordringer ved bl.a. mange med hjerte- og karsykdommer, mange med angstlidelser, mye muskel og skjelettplager. Oversikt over helsetilstanden i Hemnes finnes i [folkehelseprofilen til kommunen](#), og mer detaljert, i FHI sin [statistikkbank for folkehelse](#).

Folkehelse bør omtales i alle planer hvor det er naturlig.

Bo trygt hjemme reformen og boligsosial planlegging er to temaer som har høy prioritet i planstrategien.

CRPD – FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne – inneholder sterke forpliktelser som Hemnes må implementere i den kommunale driften. Det vurderes som nødvendig med en egen plan, i tillegg til at temaet må behandles i alle planer som kommunen utformer.

Temaene aktivitetsvennlige nærmiljø, samhandling mellom tettstedene og fokus på offentlig transport må behandles i arealplanene og andre planer hvor det er naturlig.

Klima, miljø og bærekraft

Å håndtere utfordringene som allerede har kommet og som sannsynlig vis vil øke i nærmeste fremtid rundt klima, miljø og bærekraft, vil kreve betydelig med ressurser fra kommunen. Kunnskapsgrunnlagets kapittel 8 viser en beskrivelse av mange av utfordringene. Dette må tas hensyn til ved prioriteringer i tiden fremover. Planlegging og ressurstildeling må begynne allerede nå, noe som gjenspeiler seg i tabellen over planer som må revideres eller lages nye.

Hemnes kommune som arbeidsgiver

Den fremskrevne demografiske situasjonen, både for Hemnes og Norge, viser at andelen barn og unge synker betraktelig mens andelen eldre øker betraktelig. Det betyr færre personer til å utføre de nødvendige arbeidsoppgavene. Det vil sannsynlig vis medføre en kamp om arbeidstakerne.

Hittil har rekrutteringssituasjon i Hemnes i stor grad vært tilfredsstillende, men de siste årene har vi opplevd at det er krevende å få tak i kvalifisert personal og vikarer. Tilgangen til søkere på midlertidige stillinger og vikarer er dårlig, spesielt innen omsorg, skoler og barnehager. Det er blitt mer og mer typisk at søkermassen er lavere enn forventet eller at ingen av de som søker er kvalifisert. Dette utfordrer kommuneorganisasjonen og tjenestetilbudet til kommunen. For å håndtere denne situasjonen er det viktig at Hemnes kommune har en tydelig strategi for å behold og tiltrekke seg arbeidskraft. Arbeidsgiverstrategi er derfor planlagt revidert i denne perioden.

Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel

Både kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er modne for revidering.

I planstrategi for 2019 – 2022 var begge planene prioritert for revidering. Arbeidet ble påbegynt i forrige kommunestyreperiode, men ikke ferdigstilt. Planene videreføres derfor i denne planstrategien med ferdigstillelse i 2025.

Samisk kultur

I planprogrammet til kommuneplanens samfunnsdel kommer det frem at Hemnes kommune er bevisst sin rolle i forhold til den samiske kulturen. Kommunen har i den forbindelse, i samarbeid med reinbeitedistriktene og NIBIO, utarbeidet en rapport over den samlede belastningen for reindriftsnæringen på bakgrunn av eksisterende og planlagte inngrep i kommunen.

Tabell planverk til planstrategi Hemnes kommune 2024-2027

Planarbeid i perioden	Sist vedtatt	2025	2026	2027	Merknad
Overordnet					
Kommuneplanens samfunnsdel	2013				Lovbestemt
Kommuneplanens arealdel	2006				Lovbestemt Naturmangfold innarbeides.
Kom.pl. handlingsdel (øk.plan)					Rulleres årlig – lovbestemt
Boligsosial handlingsplan	2013				Lovbestemt
Arbeidsgiverstrategi	2014				Kommunal prioritering
Rekruterings- og kompetansestrategi					
Strategi CRPD	Ny				Overordnet strategi
Beredskapsplan	2007				Lovbestemt

Strategi for integrering og inkluderingsarbeid	Ny				Kommunal prioritering
Oppvekst og familie					
Kommunedelplan oppvekst og familie	2015				Kommunal prioritering Inkluderer "plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker"
Strategisk plan skole	2014				Kommunal prioritering
Plan for uteområdene i skoler og barnehager	2021				Kommunal prioritering
Helse og omsorg					
Kommunedelplan helse og omsorg	2014				Kommunal prioritering
Beredskapsplan for Helse- og omsorgstjenesten	2019				Lovbestemt
Ruspolitisk handlingsplan	Ny				Lovbestemt
Sentraladministrasjon					
Kommuneplan for digital transformasjon	Ny				Kommunal prioritering
Alkoholpolitisk plan	Ny				Kommunal prioritering
Teknisk					
Kommunedelplan for naturmangfold	Ny				
Kulturminneplan					
Beitebruksplan					
Hovedplan for skogsveier					
Hjorteviltplan					
Jordvernstrategi					
Temaplan for næringsareal	Ny				Kommunal prioritering
Tiltaksplan for planvask	Ny				Kommunal prioritering
Kommunedelplan for stedsutvikling Hemnesberget Bleikvassli Finneidfjord Bjerka Korgen	2001 2003 2004 2014				Avløser kommunedelplaner for tettstedene. I prosessen med å lage planene skal samspill mellom tettstedene utredes.
Ferdsselsåreplan					Kommunal prioritering

Plan for bærekraft og klimakonsekvens	Ny				Påvirkning av klima og naturskade, og konsekvenser av dette for Vei, vann, avløp og bygg. Denne planen omfatter revisjon av den gamle klima- og energiplanen.
Ulike beredskapsplaner innen TEK					Lovpålagt
Årlig tiltaksplan byggvedlikehold					Tidligere årlig hovedplan Kommunal prioritering
Årlig tiltaksplan veivedlikehold					Tidligere årlig hovedplan Kommunal prioritering
Årlig tiltaksplan brannteknisk oppgradering					Tidligere årlig hovedplan Kommunal prioritering
Hovedplan avløp					
Næring/samfunn/kultur					
Plan for kultur	Ny				Kommunal prioritering
Næringsplan	2014				Kommunal prioritering
Strategi for frivillighet	2015				Kommunal prioritering
Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser					Rullering – spillemidler

Temaer som må omtales i alle kommunale planer

Et aldersvennlig samfunn

CRPD

FNs bærekraftsmål

Folkehelse må omtales i alle planer hvor det er naturlig